

„A valódi tudományosság melegházi növény, amelynek szüksége van a nemzet szeretetének melegére.”¹

Tisztelt Akadémikustársaim!

Tisztelt Díjazottak!

Kedves Vendégeink!

Az elmúlt száz év minden bizonnyal legnagyobb formátumú magyar oktatás- és kultúrpolitikusa, Klebersberg Kuno fogalmazta meg e szavakkal tudomány és nemzet egymásrautaltságát. A költői kép akkor, az első világháborút követő békeszerződés sokkjából-kábulatából éppen csak éledező magyarság túlélésének fontos zálogát festette meg. Akkor, amikor a magyar nemzet nagy csoportjai egyik napról a másikra idegen országban, kisebbségi létben találták magukat, az oktatás, a tudomány és a nemzeti hagyományokat is tovább vivő kultúra jelenthette és jelentette a kapcsolatot az anyaországgal.

A történelem nem mindig engedte, hogy ez a kapcsolat élő legyen. És azt sem, hogy a tudományt Magyarországon művelők – legyenek bár természettudósok vagy társadalomkutatók – kinyilváníthassák a külhoni magyar kutatók iránti szolidaritásukat és szorosabb együttműködést alakítsanak ki velük.

E téren az alapvető változás a rendszerváltást követő évek hozták. Az MTA mindenkori vezetése azóta arra törekszik, hogy a határon túli magyar tudományosság minél szerveesebb része legyen a magyarországi kutatók közösségének. Ez egyaránt igaz folyamatosan bővülő számú külső köztestületi tagjainkra és az MTA külső tagjaira is.

¹ *Gróf Klebelsberg Kuno politikai hitvallása.* (Forrás: <https://mek.oszk.hu/09700/09782/09782.htm#54>)

Külső tagjaink tudós társaságunkhoz való tartozása a magyar nemzet tudományos egységének megmutatkozása, egy olyan különleges érték, amelynek megőrzése, megerősítése elnöki programom egyik kiemelt célja. Közgyűlési beszámolómban már szóltam régóta jól működő kezdeményezéseinkről és most indult programjainkról is, így most két további fontos újdonságot szeretnék kiemelni. Ezek mindenekelőtt határon túli tagtársainkat, köztestületi tagjainkat érintik.

Az Elnökség támogatása kellett hozzá, hogy februárban elfogadjuk azt a határozatot, melynek értelmében a Szlovákiában, Ukrajnában, Romániában és Szerbiában élő külső tagjaink tiszteletdíja idén júniustól 90 000 forintra emelkedik. A tavalyi év örömteli eseménye volt, hogy a 25 éve kiválóan működő Domus ösztöndíjprogram mellett – amelynek keretében 2023-ban összesen 181 millió forintnyi forrást fordítottunk 119 kutató és 32 magyar tudományos műhely támogatására – nemzeti programjainkat is kiterjesztettük a határon túli területekre. Négy évre évi 100-100 millió forintos kutatási támogatásban részesült az Erdélyi Múzeum-Egyesület és a *Magyar terminológiastratégia* elnevezésű projekt, illetve évi 75 millió forintos kutatási támogatást kapott a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola két kutatócsoportja.

Kedves Kutatótársaim!

Arra készültem, arra készültünk, hogy mai a Külső Tagok Fórumán már örömmel jelenthetem be, hogy Közgyűlésünk elfogadta az Alapszabály és Ügyrend, valamint az akadémikusválasztási eljárás szabályainak módosítását, amelyek egy hosszú évek óta tartó folyamat eredményeképpen kiterjesztették volna külső tagjaink jogait, ezáltal is segítve az Akadémia testületi életében való aktívabb részvételük. Ezek az Akadémia és a teljes tudományos közösség számára egyaránt előnyös

lépések egyelőre a Közgyűlés határozatképtelensége miatt sajnos csak felemás módon valósult meg. Az Akadémikusok Gyűlése elfogadta a külső tagok jelölésének szabálmódosítását, az Alapszabály és Ügyrend módosítására azonban még várunk kell. Ez azonban legfeljebb csak néhány hetes csúszást jelent, a meg nem tárgyalt napirendi pontokról szabályaink szerint minimum 5 napos vitafórum után elektronikusan fogunk szavazni.

Nincs kétségem felőle, hogy a gondosan előkészített és Elnökségünk által is támogatott javaslatokat a Közgyűlés tagjai is jóváhagyják majd, hiszen külső tagjaink tudásukkal, tapasztalataik sokféleségével a magyar tudományos élet egészének gazdagításához járulhatnak így még inkább hozzá. Az Elnökség által már elfogadott konkrét változtatásokat Kosztolányi György alelnök úr hamarosan részletesen is ismerteti majd.

Hadd hívjam fel arra a figyelmet, hogy bár az új szabályok megalkotásával többéves, nagy alapossággal végzett munka zárult le, előfordulhat, hogy a gyakorlatban az elkövetkező időszakban mégis fény derül esetleges hiányosságaira. A folyamatot ezért nem tekintem lezártnak, inkább a nyitást hangsúlyoznám, a jövőbeni tapasztalataink alapján engedhetünk teret további változtatásoknak.

Mai ülésünk rendhagyó helyszíne is emlékeztet minket arra, hogy Akadémiánk Székházában nagyívű felújítás zajlik. A rekonstrukció is része azoknak az előkészületeknek, amelyekkel a Magyar Tudományos Akadémia fennállásának 200. évfordulóját ünnepeljük.

Nagy örömmre szolgál, hogy az ünnepi készülődés keretében az Amerikai Magyar Akadémikusok Társaságának kezdeményezésére a külső tagok már tavaly ősszel elkezdték szervezni a 2025. évi ünnepi bicentenáriumi

konferenciájukat, amelyre nemzetközi elismertségű kutatókat, nem utolsósorban magyar vagy magyar származású Nobel- és Abel-díjas kutatókat hívtak meg előadni. A külső tagok által szervezett bicentenáriumi konferencián kerül majd sor a 2025. évi Külső Tagok Fórumára.

Ezúton is köszönöm, hogy az Akadémia 200. évfordulójának megünneplésére ilyen odaadással készülnek. Erre biztatom a határon túli akadémiai szervezeteinket is, a Szlovákiai, a Vajdasági, illetve a Kárpátaljai Akadémiai Tanácsot és a Kolozsvári Akadémiai Bizottságot is.

2025 májusában az Akadémia Székháza a határon túli szervezésű rendezvényeknek, konferenciáknak is rendelkezésére áll. A 200 éves évforduló ünneplése a 2025. májusi közgyűléssel veszi kezdetét, majd a külső tagok MTA 200 konferenciájával folytatódik és további rendezvények sorával tart egészen 2026 decemberéig.

Kérem, hogy legyenek a segítségünkre abban, hogy az ünneppsorozat alkalmával az Akadémia határon túl – egykoron a határon innen – született kiválóságairól, tudományos munkásságukról minél több helyszínen méltó módon tudjunk majd emlékezni!

Legyen a tudományt külföldön művelő, de a nemzet jövője iránt elkötelezett kutatók példamutató életpályája minél több ember számára ismert. Legyen Karikó Katalin, Szent-Györgyi Albert, Barabási-Albert László vagy Krausz Ferenc lenyűgöző tudományos teljesítménye és kivételes emberi nagysága követendő minta minél több magyar számára.

Kétszáz év hagyománya nem egyszerűen lehetőséget kínál: kötelez is minket a nemzetet erősítő tudományos teljesítmények bemutatására.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!